

Vammaisneuvosto 15.06.2023 § 50

§ 50

Lausuntopyyntö sosiaalisen luototuksen myöntämisen perusteista

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):

Nieminen Tapio

Sipola Pasi

Lauri Nieminen

Päätösehdotus

Vammaisneuvosto päättää

1. merkitä tiedoksi lausuntopyynnön Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalisen luototuksen myöntämisen perusteista,
2. antaa lausuntonsa sosiaalisen luototuksen myöntämisen perusteisiin 22.6.2023 mennessä ja
3. perustaa lausunnon valmistelua varten työryhmän.

Käsittely

Päätös

Vammaisneuvosto päätti

1. merkitä tiedoksi esityksen sosiaalisen luototuksen myöntämisen perusteista;
2. täydentää lausuntoluonnosta esityksen pohjalta ja
3. lähettää lopullisen lausuntonsa 22.6.2023 mennessä.

Selostus

Sosiaalinen luototus on hyvinvointialueen vastuulla oleva sosiaalipalvelu, jonka järjestäminen ja myöntäminen on hyvinvointialueen tehtävä 1.8.2023 lukien. Hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaalista luototusta sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella esiintyvä tarve edellyttää. Hyvinvointialueen asukkailla ei ole subjektiivista oikeutta luottoon. Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 1 § ja 2 §.)

Hyvinvointialueella sosiaalista luototusta järjestettäessä ja toimeenpantaessa sovelletaan yleislakina sosiaalihuoltolakia, jota sosiaalisesta luototuksesta annettu laki täydentää erityislakina. Laki sosiaalisesta luototuksesta on tullut voimaan 1.1.2003 (laki 1133/2002), ja siihen on tehty muutoksia, jotka tulevat voimaan 1.8.2023 (956/2022). Sosiaalihuoltolakiin (710/1982) ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (812/2000) on tehty muutokset lisäämällä niihin sosiaalista luototusta koskevat maininnat.

Hyvinvointialueen tulee määrittellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon, mitä laissa säädetään. Seuraavassa on ehdotetut Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalisen luoton myöntämisperusteet noudattaen lain sisältöä.

SOSIAALISEN LUOTOTUKSEN TARKOITUS, KOHDERYHMÄ JA KÄYTTÖKOHTEET

1 § Sosiaalisen luototuksen tarkoitus

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä taloudellista suoriutumista.

9 § Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa. Lisäksi luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää ilman aiheutonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta. Luotonsaajalle on järjestettävä neuvontaa ja ohjausta erityisesti 7§a, 7§b ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Kun hyvinvointialue käsittelee sosiaalista luototusta koskevaa asiaa, sen tulee tiedottaa sosiaalisen luototuksen hakijalle oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvoa luotonhakijaa tämän oikeuden käyttämisessä.

1. Tarkoitus

Sosiaalihuollon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta (SHL 1§). Sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on puolestaan ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 1 §.) Tavoitteeseen pääseminen voi edellyttää esimerkiksi luotonsaajan talouden hallintaan saattamista ja taloudellisen vakauden lisäämistä pidemmällä aikavälillä. Sosiaalisen luototuksen rinnalla voi olla tarkoituksenmukaista järjestää myös muita sosiaalipalveluja. Sosiaalisella luototuksella on kiinteä yhteys sosiaalityöhön ehkäistessään ja korjatessaan ensisijaisesti taloudellista syrjäytymistä ja taloudellisiin ongelmiin liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä. Sosiaalinen luototus osana sosiaalihuoltoa tarjoaa hyvinvointialueelle keinon tukea pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden taloudellista selviytymistä ja itsenäistä suoriutumista (HE 136/2022 vp, 19; STM 2023, 7).

Sosiaalisella luototuksella pyritään edistämään laissa mainittuja tarkoituksia. Siten sosiaalisen luoton saaminen edellyttää luoton hakijan

henkilökohtaista tapaamista vähintään yhden kerran.

Tapaamisen/tapaamisten tarkoituksena on antaa asiakkaalle neuvontaa ja ohjausta talouden suunnitteluun sekä varmistaa asiakkaan kyky suoriutua velan maksusta ennen luoton myöntämistä ja maksuohjelman ajan.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää erilaisiin tarkoituksiin. Perusteltuja syitä luoton myöntämiseen ovat esimerkiksi talouden hallintaan saattaminen, velkakierteen katkaiseminen, kodin hankinnat, kuntoutumisen tai työllistymisen edistäminen, asumisen turvaaminen, sosiaalisen kriisin ylittäminen tai muu hakijan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttava asia, kuten vakuuksien puuttuminen tai maksuhäiriömerkintä.

2. Kohderyhmä

Luototuksen kohderyhmänä ovat pienituloiset ja vähävaraiset henkilöt, joiden kotipaikka on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, ja joilla ei ole esimerkiksi

- puuttuvien vakuuksien tai luottohäiriömerkinnän vuoksi mahdollisuutta saada muuta kohtuuhintaista luottoa itsenäiseen selviytymiseen tarvittaviin hankintoihin tai maksuihin
- riittävästi tuloja ja varallisuutta kodin hankintojen ja muiden itsenäisen selviytymisen kannalta välttämättömien menojen kattamiseen käteisellä
- perusteita saada avustusta tai muuta rahoitusta
- mahdollisuutta selviytyä nykyisten lainojen hoitomenoista ilman syvempää velkaantumista

Yrittäjille voidaan sosiaalista luottoa myöntää työllistymistä edistäviin hankintoihin ja työllistymisen edistämiseen. Tällöin ei kuitenkaan saisi syntyä päällekkäisyyksiä yritystukien kanssa. Mikäli sosiaalista luottoa myönnetään yrittäjälle, ei luotolla kateta tappiollista yritystoimintaa vaan tulojen tulee olla vakiintuneet.

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää opiskelijalle, joka ei voi saada valtion takausta opintolainalle sen vuoksi että hänellä on maksuhäiriömerkintä. Edellytyksenä on, että sosiaalinen luotto mahdollistaa luottokelpoisuuden palaamisen ja sitä kautta henkilön mahdollisuuden saada valtion takaama opintolaina. Lisäksi edellytyksenä on, että opiskelija pystyy maksamaan sosiaalisen luoton korot opiskeluaikanaan.

3. Käyttökohteet

Sosiaalisia luottoja voidaan myöntää kotiin liittyviin hankintoihin, pieniin asunnon muutostöihin, takuuvuokriin, työllistymiseen liittyviin työvälineisiin sekä muihin hakijan itsensä selviytymisen kannalta perusteltuihin menoihin, esim. terveydenhuoltomenoihin. Luottoa voidaan myöntää myös muiden lainojen takaisin maksuun, laskurästeihin ja vuokratien hoitamiseen. Sosiaalista luottoa voidaan myöntää myös sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin, jos luotto edistää hakijan kuntoutumista ja liittyy osana hakijan kanssa sovittuun palvelu-, hoito-, kuntoutus tai muuhun vastaavaan suunnitelmaan. Jos luotto myönnetään velkojen järjestelyyn, edellytetään yleensä, että hakija on ensin selvittänyt muun sovinnollisen ratkaisun mahdollisuuden.

Sosiaalinen luotto on aina käytettävä käyttökohteeksi hyväksytyihin, sopimuksessa mainittuihin menoihin. Sosiaalisen luoton saajan tulee säilyttää tositteet luotolla tekemistään hankinnoista ja tositteet tulee

toimittaa sosiaalisen luoton yksikköön välittömästi luoton nostamisen jälkeen.

HAKIJAN MAKSUKYVYN ARVIOINTI JA MUUT LUOTON SAANNIN EDELLYTYKSET

4 § Sosiaalisen luoton myöntäminen

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syystä henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta se hyvinvointialue, jonka alueella henkilöllä on kotikuntalaissa ([201/1994](#)) tarkoitettu kotikunta ([8.7.2022/590](#)).

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on luotonsaajalle annettava tiedot hyvinvointialueen määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista kirjallisena. Luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan on varmistuttava siitä, että luoton hakija on ymmärtänyt luoton saamiselle asetettavat ehdot ja sen myöntämisestä seuraavat velvoitteet. (30.11.2022/956)

5 § Hakijan takaisinmaksukyky arviointi

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, hänen elatuksensa varassa olevat perheenjäsenensä, työkykynsä ja muut olosuhteet;
- 2) hakijan tosiasialliset menot;
- 3) hakijan velat; sekä
- 4) muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.

Hyvinvointialueen määrittelemien sosiaalisen luoton myöntämisen yleisten perusteiden on suositeltavaa olla julkisesti nähtävillä ilman erillistä pyyntöä. Suositeltavana käytäntönä voi pitää perusteiden nähtävillä oloa hyvinvointialueen omilla verkkosivuilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla tiedotuskanavilla. (STM 2023, 9.) Lisäksi perusteet on hyvä käydä tarpeen mukaan läpi asiakkaan kanssa myös taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä (HE 136/2022, 19; STM 2023, 9). Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalisen luoton myöntämisen yleiset perusteet ovat nähtävillä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalisen luoton verkkosivustolla. Lisäksi ne käydään asiakkaan kanssa läpi taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä ennen luoton mahdollista myöntämistä.

Luoton saajalla tulee olla kyky suoriutua velan maksusta, eli henkilöllä tulee olla maksuvaraa velan hoitamiseksi. Maksuvaralla tarkoitetaan sitä laskennallista rahamäärää, jonka luotonhakija kykenee kuukaudessa maksamaan lyhennyksenä ja korkona. Maksuvara lasketaan vähentämällä todellisista tuloista hakijan menot (asumismenot, työmatkat, lasten päivähoito, elatusmaksut, sairausmenot, erityisistä tarpeista ja toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot). Välttämättömiä elinkustannuksia arvioitaessa

maksuvarana voidaan käyttää joko velkajärjestelylain mukaista normia tai toimeentulotuen normia asiakkaan edun mukaisesti.

Jos hakijalla on aikaisempia velkoja, niistä aiheutuvat menot otetaan huomioon luottopäätöstä tehtäessä. Päätöksen teossa kiinnitetään huomiota siihen, että hakija selviytyy sekä aikaisempien velkojen että sosiaalisen luoton maksusta. Luotolla voidaan saneerata aikaisempia velkoja, mutta se ei aina ole välttämätöntä. Esimerkiksi opintolainat ja kohtuukorkoiset pankkilainat voidaan jättää sosiaalisen luoton ulkopuolelle. Näiden lainojen hoitamiseen varattavat kuukausierät otetaan kuitenkin huomioon sosiaalisen luoton kuukausierää määriteltäessä. Lainojen tulee olla hoidossa voimassa olevien maksusuunnitelmien mukaisesti.

Luoton hakijalta voidaan edellyttää osoitettua näyttöä kyvystä suoriutua velan maksusta. Näyttö voi olla 2–6 kuukauden pituinen jakso, jona aikana asiakas säästää lainan kuukausierää vastaavan summan pankkitililleen tai suorittaa ko. summalla velkoja. Asiakkaan allekirjoitetulla suostumuksella voidaan tehdä ns. vapaaehtoinen luottohäiriömerkintä (TK-merkintä) Suomen Asiakastiedon rekisteriin sekä kulutusluotoista ja luotollisista tileistä luopumisesta silloin, kun sosiaalisella luotolla on tarkoitus saneerata asiakkaan velkoja.

Luoton myöntämisen yhteydessä hakijalle voidaan antaa enintään 6 kk:n pituinen lyhennysvapajakso painavista syistä, esimerkiksi työllistymisen edistämiseksi.

Asiakastapaamisella käydään läpi:

1. hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet
 2. hakijan tosiasialliset menot ja velat
 3. muut taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät
 4. hakijan mahdollisuus saada muuta kohtuuhintaista luottoa
 5. hakijan mahdollisuus realisoida perusturvaan kuulumatonta omaisuuttaan
 6. luoton käyttötarkoitus
 7. hakijan perustelut luoton vaikutuksista itsenäiseen selviytymiseen ja elämän laadun kohentumiseen
- hakijan laskennallisen maksuvaran riittävyys myönnettävän luoton hoitamiseen

TALOUDELLINEN NEUVONTA JA OHJAUS

9§ TALOUDELLINEN NEUVONTA JA OHJAUS

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa. Lisäksi luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää ilman aiheutonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta. Luotonsaajalle on järjestettävä neuvontaa ja ohjausta erityisesti 7 a, 7 b ja 8§:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Kun hyvinvointialue käsittelee sosiaalista luototusta koskevaa asiaa, sen tulee tiedottaa sosiaalisen luototuksen hakijalle oikeudesta

henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvoa luotonhakijaa tämän oikeuden käyttämisessä.

Taloudellista neuvontaa ja ohjausta järjestetään tarvittaessa kaikille sosiaalisen luoton hakijoille osana lainan myöntämiseen liittyvää keskustelua. Sosiaalisen luoton saaneella on mahdollisuus taloudelliseen neuvontaan ja ohjaukseen hänen sitä tarvitessaan koko luoton takaisinmaksuajan, erityisesti takaisinmaksuongelmien ja maksuohjelmien muutosten yhteydessä, kuten vapaakuukausien tai maksuvapautusten myöntämisen tai luoton eräännyttämisen yhteydessä. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 9 §, STM 2023, 28.) Lisäksi luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää ilman aiheutonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt. Sosiaalista luototusta koskevaa asiaa käsiteltäessä, sosiaalista luototusta hoitavat viranhaltijat tiedottavat sosiaalisen luoton hakijalle oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvovat luotonhakijaa tämän oikeuden käyttämisessä.

Taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä voidaan antaa tietoa ja keskustella asiakkaan kanssa myös muista vaihtoehdoista ja keinoista, joita hänellä on käytettävissään. Sosiaalisen luoton yhteydessä tuen ja neuvonnan antaminen vaihtoehtoisten palvelujen ja etuuksien avulla korostuu, jos sosiaalista luottoa ei voida myöntää, mutta hakija on avun tarpeessa (STM 2023, 29).

HAKEMUKSEN HYLKÄÄMISPERUSTEET

Hakemuksen hylkäämisperusteina voivat olla mm. seuraavat seikat:

- käytettävissä olevat tulot eivät riitä luoton hoitamiseen eli maksuvara ei riitä;
- hakijalla on voimassa oleva velkajärjestely tai hänellä on ennestään sosiaalinen luotto;
- luottoa myönnettäisiin velkojen järjestelytarkoitukseen ja hakijalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjestelemättömiä velkoja tai luottoja;
- kunnasta poismuutto (esim. takuuvuokran maksu toiselle paikkakunnalle);
- asiakkaalla on mahdollisuus saada kohtuuehtoinen luotto normaaleilta luottomarkkinoilta;
- maksuvara mahdollistaa sen, että hakija voi kohtuullisessa ajassa säästää tarvitsemansa luoton määrän;
- hakijalla on realisoitavaa perusturvaan kuulumatonta omaisuutta;
- on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarastaan huolimatta hakija ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta;
- velkakierre ja ylivelkaantuminen on päässyt pitkittymään ja vaikeutumaan niin, että hakijalle voisi olla tilanteessa tarkoituksenmukaisempaa selvittää mahdollisuus saada esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyä;
- luottoehtojen vastainen toiminta tai muu erityinen syy

LUOTTOEHDOT

6 § Sosiaalista luottoa koskeva sopimus

Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle on annettava kappale.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

- 1) luoton käyttötarkoitus;
- 2) luoton määrä;
- 3) luoton korko; sekä
- 4) luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä luotosta kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Sopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Jos sosiaaliseen luottoon liittyvää luottosopimuksessa sovittua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien enintään [korkolain 4 §:n](#) mukaan. (30.11.2022/956) Sosiaalisesta luotosta ei voida periä muita luottokustannuksia.

Luotosta laaditaan aina kirjallinen sopimus (velkakirja), jossa sovitaan luoton käyttötarkoitus sekä velan takaisinmaksuehdot. Luoton suuruus voi olla enintään 10 000 euroa ja pääsääntöisesti pienin myönnettävä luotto on 500 euroa. Luoton takaisinmaksuaika määritellään luottoa nostettaessa enintään viideksi vuodeksi, mutta jos laina-aikana luoton ehtoja joudutaan muuttamaan (esim. annetaan lyhennysvapaita kuukausia), voi laina-aika muodostua pidemmäksi.

Sosiaalisesta luotosta peritään asiakkaalta 12 kuukauden Euribor - viitekorko ilman asiakaskohtaista marginaalia. Koron tarkistus tapahtuu 12 kuukauden välein alkaen luoton nostopäivästä. Kun koronmääräytymisjakson alkamispäivä ei ole pankkipäivä, luoton viitekoron arvona käytetään edellisen pankkipäivän viitekoron arvoa. Sovittu lainan kuukausittainen maksuerä sisältää sekä koron että lyhennyksen (ns. annuiteettimenetelmä), jolloin asiakkaalla on koko laina-ajan samansuuruinen erä hoidettavana. Korkojen noustessa laina-aika pitenee ja korkojen laskiessa laina-aika lyhenee.

Sosiaalisesta luotosta ei peritä luotonperustamis- eikä muitakaan velanhoitoon liittyviä kuluja. Kuluja ei myöskään voi periä laina-aikana mahdollisesti tehtävistä maksuohjelmamuutoksista.

Yhteisten sosiaali- ja terveystalvelujen palvelualue pyytää myöntämisen perusteista lausuntoa vammaisneuvostolta 22.6.2023 mennessä. Lausunto huomioidaan asian jatkovalmistelussa. Palvelualuejohtaja päättää hallintosäännön 92 §:n 2 mom. 2) kohtaan perustuen palveluiden myöntämisen perusteista.

Liitteet

Oheismateriaali

Tiedoksi

Päätöshistoria